

**SLOVENSKÁ KOMISIA
OLYMPIÁDY ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA A LITERATÚRY**

***OLYMPIÁDA ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA
A LITERATÚRY***

Celoštátne kolo

Úlohy kategórie C

žiaci 8. a 9. ročníka základných škôl, žiaci tercie a kvarty osemročných gymnázií

PRVÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ (kategória C)

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka č. 1

KOŠICE. Hoci na Slovensku panuje zima, v lesoch sa dajú zbierať viaceré druhy liečivých húb. Čerstvá hľiva, plamienka či uchovec môžu nielen spestriť jedálny lístok, ale tiež posilniť imunitný systém. „Pri hľadaní si ich v tomto období navyše hubári nemôžu pomýliť s jedovatými druhmi,“ povedala ČTK odborníčka na huby Ivona Kautmanová.

„Všetky tri huby patria k liečivým hubám, najmä o hľive ustricovej sa dlhodobo vie, že má priaznivé účinky,“ uviedla mykologička Kautmanová. Trojica húb rastie najmä v lužných lesoch na juhu krajiny.

Pri Bratislave napríklad podľa Kautmanovej v uplynulých dňoch hubári mohli nazbierať plamienku zimnú. Huba je populárna v Japonsku, kde je známa pre jej pozitívne účinky na imunitný systém. Plamienka sa pridáva najmä do polievok, využíva sa len jej klobúčik.

Hľiva ustricovitá je z trojice húb najznámejšia, okrem imunitného systému pomáha pečeni a pri liečení cukrovky. Jej najčastejšie využitie v kuchyni je tiež v polievkach.

Čierna huba, uchovec bazový, je tradičným doplnkom čínskych jedál. Práve v zime je na zberanie vhodnejší, podľa Kautmanovej totiž nebýva červivý. Aj uchovec posilňuje imunitu, v Číne sa z neho pripravovali obklady na zapálené oči.

Trojica netradičných húb patrí k drevokazným hubám. Aj preto ich hubári zbierajú na starých stromoch či popadaných kmeňoch a konároch. Výhodou zberu v zime je, že huby nie sú červivé. Nemožno si ich pomýliť s jedovatými druhmi, tie totiž v tomto období nerastú.

„Pre dobrú chuť je však dôležité, aby hubári zbierali najmä čerstvo vyzerajúce huby,“ dodala Kautmanová.

Zdroj: http://www.sme.sk/r/online_zdom/z_domova.html

Ukážka č. 2

A tu, pred veľmožmi počúvajúcimi Držimírovu správu o ceste, zrodila sa v Rastislavovej hlave taká veľkolepá myšlienka, až sa jej naľakal. Preto ju ani nevyslovil. V duchu ju však ustavične rozvíjal, zdôvodňoval. Prečo nezískať takých učiteľov, čo by zostavili písmo vyhovujúce slovienskemu jazyku a vyučili v ňom našich, domácich mladíkov? Prečo by sme nemali mať vlastných kňazov, kazateľov a pisárov? Prečo by sme sa nemohli navždy zbaviť franského kostižeru?

Myšlienka dozrievala mesiace. Nebolo ľahké taký neslýchaný zámer uskutočniť. Isteže neslýchaný – ani Frankovia nemajú svoje knihy.

1. Ktoré tvrdenie nie je správne?

- A. Čerstvá hliva, plamienka či uchovec spestrujú jedálny lístok.
- B. Pri hľadaní húb si hubári môžu pomýliť uchovec bazový s jedovatými hubami.
- C. Všetky menované huby posilňujú imunitný systém.
- D. Hliva ustricová pomáha pri cukrovke.

2. Ktoré zo súvetí sa odlišuje od ostatných?

- A. Hoci na Slovensku panuje zima, v lesoch sa dajú zbierať viaceré druhy liečivých húb.
- B. Plamienka sa pridáva najmä do polievok, využíva sa len jej klobúčik.
- C. Čerstvá hliva, plamienka či uchovec môžu nielen spestriť jedálny lístok, ale tiež posilniť imunitný systém.
- D. Aj uchovec posilňuje imunitu, v Číne sa z neho pripravovali obklady na zapálené oči.

3. V ktorej z uvedených možností je tvrdenie správne?

- A. Slovo drevokazný vzniklo odvodzovaním predponou.
- B. Slovo drevokazný vzniklo skladaním.
- C. Slovo drevokazný vzniklo prevzatím z anglického jazyka.
- D. Slovo drevokazný vzniklo odvodzovaním príponou.

4. Rastislav sa naľakal svojej myšlienky,

- A. lebo sa týkala výbojov franských kostižerov.
- B. lebo sa týkala správy, ktorú predniesol Držimír.
- C. lebo sa týkala vlastného písma Slovienov.
- D. lebo vedel, že Frankovia nemajú vlastné knihy.

5. Z kontextu vyplýva, že slovo *kostižer* je

- pomenovanie ochorenia kostí.
- pomenovanie liečivej byliny.
- zlý čarodejník.
- metaforické pomenovanie nepriateľa.

6. V ktorej z možností je správne určená nasledujúca veta?

Myšlienka dozrievala mesiace.

- A. jednoduchá, dvojčlenná neúplná, oznamovacia
- B. jednoduchá, jednočlenná holá, oznamovacia
- C. jednoduchá, dvojčlenná úplná, oznamovacia
- D. jednoduchá, jednočlenná rozvitá, oznamovacia

7. V ktorej z možností je správne určené slovo *vel'možmi* z ukážky 2?

- A. podstatné meno, mužský rod, množné číslo, genitív
- B. podstatné meno, mužský rod, množné číslo, datív
- C. podstatné meno, mužský rod, množné číslo, inštrumentál
- D. podstatné meno, mužský rod, množné číslo, nominatív

8. Ktorý slohový postup prevláda v ukážke 2?

- A. Opisný slohový postup.
- B. Informačný slohový postup.
- C. Výkladový slohový postup.
- D. Rozprávací slohový postup.

9. Ukážka č. 2 je

- A. lyrický text.
- B. epický text.
- C. dramatický text.
- D. lyricko-epický text.

10. Zarad'te ukážku 2 k správne literárnemu žánru.

- A. Povedka.
- B. Rozprávka.
- C. Povešť.
- D. Báj.

Ukážka č. 3

Od 1. januára 2002 sa vo všetkých štátoch Európskej menovej únie začali postupne zavádzať bankovky a mince novej jednotnej meny – euro. Dovtedajšie meny jednotlivých štátov sa začali postupne sťahovať z obehu. V praxi to znamenalo, že banky a veľké obchodné spoločnosti vydávali zásadne eurá. Podobne aj obchodníci prijímali pôvodné peniaze, ale vydávali v eurách. Od 1. januára 2002 sa už všetky bezhotovostné transakcie uskutočňujú v tejto mene. Firmy sídlia v eurozóne používajú od tohto dňa výlučne euro, do eura sa prekonvertovali aj všetky aktíva. Aj vklady všetkých štátov sa prekonvertovali na túto novú spoločnú menu.

Od 1. januára 2002 je možné vyberať eurá aj z automatov.

Výmena národných mien za euro však nebola riadená centrálnou, každý štát si vypracoval vlastný plán výmeny. Národné meny bolo možné vymeniť aj po skončení trvania ich platnosti, ktorú si väčšina štátov stanovila na 28. február 2002.

Zavedenie spoločnej meny zjednotilo finančné trhy členských štátov EÚ a postupne sa vytvára spoločný finančný trh únie. Euro bude vzhľadom na dôveryhodnosť rozsiahleho európskeho finančného trhu stabilnejšie a odolnejšie voči špekuláciám, ako boli národné meny jednotlivých členských štátov EÚ. Výhodou zavedenia spoločnej meny pri obchodovaní na finančných trhoch je aj štandardizácia obchodovania a vylúčenie kurzového rizika v dlhodobých zmluvách v rámci subjektov z členských štátov EMÚ.

Zavedením spoločnej meny vznikol aj jeden z najväčších akciových trhov sveta.

Zdroj: Internet <http://www.ing.sk/sk-euro-info/zakladne-informacie/emu-a-euro-mena/>

11. Z textu 3 nevyplýva, že:

- A. zavedenie spoločnej meny zjednotilo finančné trhy členských štátov EÚ.
- B. zavedenie spoločnej meny sa uskutočnilo vo všetkých štátoch EMÚ naraz.
- C. meny jednotlivých štátov sa začali postupne sťahovať z obehu.
- D. obrat a likvidita akciových trhov sa zvýši.

12. Podčiarknutú časť súvetia v ukážke 3 zmeňte tak, aby slovo *výmena* bolo:

- A. podmetom
- B. predmetom.....

13. Ktorý citát nevyjadruje rozpor medzi láskou k peniazom a vzťahom k druhému človeku?

- A. Nijaká pevnosť nie je taká silná, aby ju peniaze nedobyli. Cicero
- B. Ak chceš stratiť priateľa, požičaj mu peniaze. J.A. Komenský
- C. Všetci sa pýtame, či je človek bohatý, nikto, či je dobrý. Seneca ml.
- D. Láska k peniazom rastie tak, ako pribúda peňazí. Iuvenalis

14. Napíšte správne znenie uvedených slovných spojení.

- A. behom víkendu
- B. budeme jednať
- C. obdržať zásielku

D. nejaký zádrhel

Ukážka č. 4

MODLITBA ZA STARŠIU SESTRU

Poviem to aspoň vetričku,
aký mám veľký žiaľ.
Vydávajú mi sestričku.
A mňa sa nikto nepýtal.

Sestrička biela, veselá,
ani si ma dnes nehľadá.
Keby som aspoň vedela,
či ma už celkom nerada.

Poviem to aspoň vetričku,
nech ešte chvíľku pozhovie.
Vydávajú mi sestričku.
A nikto z nich mi nepovie,

kto mi už vrkoč zapletie,
na pútec vlásky predelí.
Nerieknu, za nič na svete,
A akí sú len veselí...

15. Autor básní, ktoré vyšli v zbierkach Modlitbičky a Nové modlitbičky sa volá:

- A. Milo Urban
- B. Milan Ferko
- C. Milan Rúfus
- D. Ján Smrek

16. Ktoré tvrdenie platí pre slovesný vid nasledujúcich slovies básne?

nerieknu, vydávajú, poviem, zapletie

- A. Dokonavý, nedokonavý, dokonavý, nedokonavý
- B. Dokonavý, nedokonavý, dokonavý, dokonavý
- C. Nedokonavý, dokonavý, dokonavý, nedokonavý
- D. Dokonavý, dokonavý, nedokonavý, dokonavý

17. Písmeno A na začiatku veršov: A mňa sa nikto nepýtal. / A nikto z nich mi nepovie
plní úlohu

- A. priraďovacej spojky.
- B. podraďovacej spojky.
- C. častice.
- D. predložky.

18. Aký druh rýmu použil autor v ukážke?

- A. obkročný
- B. striedavý

- C. prerývaný
- D. združený

19. Aký motív autor spracoval v ukážke 4?

- A. samota a opustenosť
- B. šťastie a rodina
- C. súrodenecká láska
- D. láska a priateľstvo

20. Z nasledujúcich veršov vytvorte jedno prirad'ovacie a jedno podrad'ovacie súvetie.

Vydávajú mi sestričku.

A nikto z nich mi nepovie.

Prirad'ovacie súvetie:.....

Podrad'ovacie súvetie:.....

DRUHÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ

Transformácia textu – čas: 30 minút

Prečítajte si nasledujúci text a pretransformujte ho na rozprávku s názvom *Ako išlo euro na vandrovku*.

Cudzie slová nahraďte slovenskými.

Zavedenie eura v roku 1999 bolo významným krokom smerom k integrácii Európy. Zároveň bolo aj jedným z najväčších úspechov únie. Približne 325 miliónov obyvateľov EÚ používa euro ako svoju menu a požíva výhody, ktoré im prináša. Slovensko sa k nim pripojilo 1. januára 2009.

V deň svojho zavedenia 1. januára 1999 sa euro stalo novou oficiálnou menou 11 členských štátov. Nahradilo národné meny v dvoch fázach. Prvou bolo uvedenie virtuálnej meny na bezhotovostné platby a účtovné účely, pričom staré menové jednotky sa aj naďalej používali na hotovostné platby a vnímali sa ako „čiastkové jednotky“ eura.

V druhej fáze dostalo euro fyzickú podobu bankoviek a mincí, ktoré boli uvedené do obehu 1. januára 2002.

Zdroj: Internet <http://www.ing.sk/sk-euro-info/zakladne-informacie/emu-a-euro-mena/>

Maximálny počet viet: 20

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TRETIA ČASŤ – ÚSTNA

Prpravte si reportáž do rozhlasu alebo televízie na tému *Bankomaty na Silvestra zlyhali*.

Dĺžka vystúpenia 3-5 minút.

Autori úloh:

Mgr. Daniela Petříková
Mgr. Lýdia Verbichová

Recenzenti:

Mgr. Terézia Kralovičová
PhDr. Natália Ihnátková, CSc.
PhDr. Eva Vrbanová
PaedDr. Mária Melichárová

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry, 1. ročník, školský rok 2008/2009, úlohy
celoštátneho kola, kategória C
Vydal: IUVENTA Bratislava, 2009